

The Phenomenon of the Woman of the Metamodern Era

UDC: 141.72:7.01:305-055.2

DOI: <https://doi.org/10.15421/172614>**Petinova Oksana**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-1871-1201>, pob@pdpu.edu.ua**Svitlytska Violeta**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0002-9807-8054>, Svitlytska.VR@pdpu.edu.ua*The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» (Odesa, Ukraine)*

Abstract.

Relevance. The phenomenon of women in the philosophical discourse of the metamodern era is becoming particularly significant in connection with the transformation of value orientations, changing perceptions of subjectivity, and the dynamics of contemporary sociocultural fluctuations.

The aim is to philosophically comprehend the phenomenon of women in the context of the metamodern paradigm and to identify the characteristics of the formation of female subjectivity and ways of self-presentation in a world where modern and postmodern narratives are combined.

Results. It has been determined that the metamodern woman integrates the contradictory elements of modern and postmodern worldviews, combining the rational and the emotional, sincerity and irony, autonomy and complicity. It is shown that female subjectivity in metamodern discourse functions as an open system, capable of transforming crises and fluctuations into a source of self-development.

Conclusions. The phenomenon of women in the metamodern era can be described as a synergistic system in a state of fluctuation, where internal contradictions do not destroy subjectivity but, on the contrary, support its development. Through her own experience, the woman of the metamodern era reinterprets the energy of culture, endowing it with new semantic vectors of spirituality, emotional competence, and authenticity. Women of the metamodern era waver between the axiological model (modernism) and its negation (postmodernism) and find meaning in their existence in being a means of restoring the fullness of reality. Metamodernism seems to rebuild it multifaceted, authentic, profound. The metamodern woman lives by her achievements, combining and complementing the spiritual and material, the metaphysical and existential, the rational and irrational, the esoteric and exoteric, the universal and the specific, understanding the absurdity of the world, her own insignificance, and the problems around her, but instead of seeing the futility of her possibilities, she can act because she realizes her imperfection and the need to move along this path.

Keywords: metamodern, the phenomenon of woman, oscillation, freedom, creative personality, homo digitalis, spirituality

Феномен жінки доби метамодерну

Петінова Оксана, Світлицька Віолета*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Анотація.

Актуальність. Феномен жінки у філософському дискурсі доби метамодерну набуває особливого значення у зв'язку з трансформацією ціннісних орієнтирів, зміною уявлень про суб'єктність та динаміку соціокультурних флуктуацій сучасності.

Мета полягає у філософському осмисленні феномену жінки в контексті метамодерної парадигми та виявлення особливостей становлення жіночої суб'єктності та способів самопрезентації у світі, де поєднуються модерні та постмодерні наративи.

Результати. Визначено, що метамодерна жінка інтегрує суперечливі елементи модерного й постмодерного світоглядів, поєднуючи раціональне й емоційне, щирість та іронію, автономність і співучасть. Показано, що жіноча суб'єктність у метамодерному дискурсі функціонує як відкрита система, здатна перетворювати кризи та коливання на джерело саморозвитку.

Висновки. Феномен жінки доби метамодерну можна описати як синергетичну систему, що перебуває у стані флуктуації, де внутрішні суперечності не руйнують суб'єктність, а, навпаки, підтримують її розвиток. Жінка доби метамодерну через власний досвід переосмислює енергетику культури, наділяючи її новими смисловими векторами духовності, емоційної компетентності та автентичності. Жінка доби метамодерну вагається між аксіологічною моделлю (модернізм) і її запереченням (постмодернізм) і знаходить сенс свого існування в тому, щоб бути способом відновлення повноти реальності. Метамодернізм ніби перебудовує її, – багатогранну, справжню, глибоку. Метамодерна жінка живе досягненнями, поєднуючи та доповнюючи духовне та матеріальне, метафізичне та екзистенціальне, раціональне та ірраціональне, езотеричне та екзотеричне, універсальне з конкретним, розуміючи абсурдність світу, власну нікчемність і проблеми навколо, але замість того, щоб бачити марність своїх можливостей, може діяти, тому що усвідомлює свою недосконалість і необхідність рухатися цим шляхом.

Ключові слова: метамодерн, феномен жінки, осциляція, свобода, творча особистість, homo digitalis, духовність

Стаття надійшла / Article arrived: 12.09.2025

Схвалено до друку / Accepted: 27.10.2025

Вступ.

В сучасній українській та зарубіжній культурі упродовж останніх десятиліть споглядаються кардинальні світоглядні зміни, викликані глобалізацією, діджиталізацією та рядом суспільно-політичних процесів, що потребують культурно-філософського осмислення. Метамоделізм – це новий напрям у філософії, мистецтві, літературі, моді, фотографії, економіці, політиці та інших сферах людської діяльності, що виявляється через різноманітність умонастроїв, практик, форм і жанрів. Його передумовами стали моделізмський та постмоделізмський рухи, коріння першого сягає початку ХІХ – середини ХХ ст. Актуальність дослідження феномену жінки у філософському дискурсі доби метамодерну обумовлена глибокими соціокультурними, аксіологічними та антропологічними зрушеннями, що безпосередньо впливають на розуміння гендерної ідентичності, тілесності, суб'єктності та етичного виміру людського існування. Метамодерн як світоглядна парадигма поєднує ідеї моделізму (раціоналізм, гуманізм, пошук істини) і постмоделізму (іронія, фрагментарність, плюралізм), що створює унікальний простір для нового осмислення жіночого досвіду. Актуальність дослідження підкреслюється переосмисленням жіночого суб'єкта в умовах кризи ідентичності та культурних трансформацій, подоланням постмоделісної фрагментації у розумінні гендеру, пошуком нових етичних та філософських засад діалогу та формуванням метамодерного гуманізму, в центрі якого чуттєва, відповідальна творча особистість.

Мета статті полягає у філософському осмисленні феномену жінки в контексті метамодерної парадигми та виявлення особливостей становлення жіночої суб'єктності та способів самопрезентації у світі, де поєднуються моделізм та постмоделізмські наративи.

Методологічну основу дослідження становить інтердисциплінарний підхід, що поєднує феноменологічний, герменевтичний, культурно-антропологічний та синергетичний методи. Методологія дозволила поєднати концепти осциляції (у метамодерні) та флуктуації (у синергетиці) для опису становлення жіночої суб'єктності, що коливається між свободою та відповідальністю, емоційністю та раціональністю, індивідуальністю та співучастю. Узагальнення матеріалу опирається на принципи метамодерної логіки коливання, що передбачає співіснування різних позицій у полі діалогу. У дослідженні використано праці провідних теоретиків метамодерну (Т. Вермеулена, Р. ван ден Аккера, С. Абрамсона, Г. Фрайнахта, Ю. Шабанової), а також загальнонаукові методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення та порівняння, що дозволило здійснити комплексне осмислення феномену жінки в контексті метамодерної філософії.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій.

Основна частина публікацій про метамодернізм припадає на 2016-2017 рр. Автори підкреслюють, що метамодернізм прагне інтегрувати всі бінарні світоглядні позиції попередніх культурних епох і, не спростовуючи кожен, відтворити нову якість цілісної свідомості. Звертання до дискурсу метамодерну має на меті осмислення не раціонально-теоретичні позиції філософії, а чуттєве переживання естетичного начала, яке дозволяє суб'єктивному Я інтегрувати нові смисли. У зв'язку з цим проблема людини стає основним змістом метамодернізму, що прагне до антропологічних розв'язок вічних питань сенсу у світоглядній перспективі.

Термін «метамодерн» з'явився ще в 1975 р., коли вчений М. Заварзаде використав його для опису групи літературних прийомів, які популяризувалися в американських літературних оповіданнях із середини 1950-х рр. (Zavarzadeh, 1975). У 1999 р. М. Окедзіджі використав термін «метамодерн», застосувавши його до сучасного афроамериканського мистецтва, яке є «розширенням і викликом моделізму та постмоделізму» (Okediji, 1999). Два молодих дослідники, культурфілософа з Нідерландів – Т. Вермеулен та Р. ван ден Аккер вважаються першими ідеологами метамодерну та визначають його «як дискурс осциляції (коливання) між оптимізмом моделізму та іронією постмоделізму, як неоромантичний поворот першого десятиліття ХХ ст. У своєму есе «Нотатки про метамодернізм» вони стверджували, що 2000-ті рр. характеризуються поверненням типово сучасних позицій, які, тим не менш, не позбулися постмоделізмського мислення 1980-х і 1990-х рр. (Kersten & Wilbers, 2018). Згідно з ними, метамодерну чуттєвість «можна розглядати як свого роду усвідомлену наївність, прагматичний ідеалізм», характерний для культурних реакцій на останні глобальні події, такі як зміна клімату, фінансова криза, політична нестабільність і цифрова революція (Vermeulen & Akker, 2010).

В числі авторів, які досліджували питання метамодерну можна назвати таких дослідників як А. Дімітреску (Dumitrescu, 2016), С. Абрамсона (Abramson, 2014, 2015), Фрайнахта (Freinacht, 2017), Р. Роусона та П. Лоймана (Rowson; Layman, 2021), Дж. Сторма (Storm, 2021). Наприклад, Г. Фрайнахт в праці «Суспільство, що слухає: Метамодерний посібник з політики, книга перша» наголошує, що людина досягає меж сучасного суспільства і повинна працювати над досягненням метасучасного суспільства, тобто суспільства, яке виходить за межі сучасного життя та його інститутів (Freinacht, 2017). Серед відомих українських дослідників, які працюють в полі проблеми метамодерну, слід відзначити Ю. Шабанову (Шабанова, 2020, 2022), В. Мірошніченка (Мірошніченко, 2017), В. Дроздовського (Дроздовський, 2018), Є. Борінштейна,

М. Пальчинську, М. Арапакі (Борінштейн та ін., 2024) та інших науковців.

Результати дослідження.

Метамодернізм ставить головним предметом свого тлумачення проблему людини в епоху цифровізації. Метамодерна людина живе в світлі постійних вагань – в синтезі насмішки та ентузіазму, «надії й меланхолії, коливання між усвідомленням і наївністю, емпатією й апатією, цілісністю й розщепленістю, ясністю й двозначністю, ... у пошуках істини, без сподівань її відкрити» (Vermeulen & Akker, 2010). У руслі метамодернізму індивідуалізація набуває іншої форми, як самодостатнє життя у власному світі істинної реальності, яка не суперечить зовнішній реальності. Цифровізація епохи як процес цифрової реальності нашого часу змінила перспективи життєвого світу метамодерної людини. Симпатії чи антипатії не мають національної чи державної ідентичності, залишаючись на межі безкарності й загрози суспільної оцінки. Інформація мережевого простору непередбачувана за своїми подальшими наслідками (Shabanova, 2020).

Якщо говорити про феномен жінки метамодерну в контексті цифрової антропології, то слід наголосити на тому, що новий тип ідентичності жінки формується у змінній онтології, а саме в системі «людина – гаджет». Аналізуючи працю Р. Борінштейна та Л. Городнюк «Філософсько-антропологічний феномен homo digitalis як онтологічної системи «людина–гаджет»» можемо відзначити, що стаття влучно підкреслює зміну технологіями структури мислення та поведінки цифрової людини (Борінштейн & Городнюк, 2024). І, звичайно, такі зміни впливають на жіночу суб'єктивність. Нова жіноча чуттєвість в добу метамодерну набуває гібридного характеру, поєднуючи емпатію та алгоритмізоване мислення, тілесність та візуальну медіа-репрезентацію. Залежність Homo Digitalis від гаджетів відображується у способах самопрезентації жінки, її участі у комунікативних та символічних обмінах. Якщо «модерна жінка» виборювала право бути суб'єктом через соціальні інститути, «постмодерна жінка» через деконструкцію гендерних ролей, то жінка доби метамодерну осцилює між тілесною автентичністю та цифровим відображенням. Хочемо підкреслити, що її образ формується між реальним і віртуальним «Я», у постійному колюванні між щирим самовираженням та створенням цифрової маски. У такій подвійності виявляється метамодерна естетика, в якій поєднується віра й сумнів, емоційність та критичність, природність та технологічність. Цифрова жінка метамодерну не просто користується технологіями, а виступає медіаторкою між природним та штучним чуттєвим та віртуальним, отримуючи досвід осциляції між екраном монітора та тілом, емоціями та базами даних. Жінка намагається гуманізувати цифрову реальність, повертаючи у нею емпатію, сенс та

етику. Її метамодерна ідентичність не заперечує ані раціональності, ані емоційності, а намагається їх поєднувати в гармонії колювання та балансу між реальним а віртуальним, між собою та Іншим.

Хочемо наголосити на тому, що саме у площині осциляції між «Я» та Іншим, між самопізнанням та розчиненням у чужому досвіді розкривається феномен жінки метамодерну у філософському дискурсі. І така подвійність не є лише соціальним чи гендерним аспектом, а передусім, онтологічним та феноменологічним рухом, у якому відбувається становлення сучасної суб'єктності. Як зазначають у своїх наукових розвідках сучасні дослідники, конфлікти між «Я» та Іншим стали особливо проблематичні, адже ми легко привласнюємо думки, смисли, концепти інших, роблячи їх своїми, тоді, коли те, що належить власному «Я», стає дедалі відчуженішим (Petinova & Tkachenko, 2022). Цей опис відображує типову ситуацію жінки метамодерну, яка живе у просторі множинних відображень та конструйованих ідентичностей. Її власне «Я» схоже на поле осциляції, де вона постійно балансує між прийняттям зовнішніх сенсів та спробами відстояти власну внутрішню цілісність. У сучасній культурі, в межах якої жінка проєктує власну ідентичність через цифрові платформи, мистецтво чи комунікацію, Інший стає частиною її внутрішнього простору як відгук суспільства, яке формує її «цифрове дзеркало» у вигляді лайків в соцмережах, дописів, реакцій на контент, який розміщується. Тобто жінка є водночас суб'єктом та об'єктом, творцем та відображенням.

Як зазначає Е. Гуссерль, інтерсуб'єктивний світ не може бути особистим витвором суб'єкта, бо він завжди включає у себе факт іншості. Ми живемо в одному спільному світі, але переживаємо його з різних перспектив. У розділі ««Інші» Его-суб'єкти та інтерсуб'єктивний природний навколишній світ» філософ пише: «All that which holds for me myself holds, as I know, for all other human beings whom I find present in my surrounding world. Experiencing them as human beings, I understand and accept each of them as an Ego-subject just as I myself am one, and as related to his natural surrounding world. But I do this in such a way that I take their surrounding world and mine Objectively as one and the same world of which we all are conscious, only in different modes. Each has his place from which he sees the physical things present...» (Husserl, 1983, p. 55).

Британський художник Л. Тернер наслідує ідеї Т. Вермюлена та Р. Аккера. У 2011 р. він пропонує широкому загалу «Маніфест метамодернізму», де наскрізною є ідея осциляції – колювання між діаметрально різними ідеями (Тернер, 2011). І хоча існує припущення, що автором «Маніфесту метамодернізму» є Л. Тернер, водночас певний час на офіційному сайті маніфесту автором було зазначено голлівудського актора Ш. Лабафа. Сам актор навіть поділився посиланням на маніфест у своєму

Twitter, що спричинило жваве обговорення серед шанувальників. Одні проголосили Ш. Лабафа генієм, інші ж поставилися скептично, сумніваючись, що він міг створити настільки складний філософський текст. Утім, у деяких інтерв'ю, зокрема для видання «AQNB», Л. Тернер натякає, що маніфест є результатом творчої співпраці з Ш. Лабафом. У «Маніфесті метамодернізму» автори проголошують нову естетичну і світоглядну парадигму, засновану на принципі коливання між крайнощами модернізму та постмодернізму. Коливання, на їхню думку, є природним способом існування світу та мислення: «Ми визнаємо, що коливання – це природний світовий порядок» (Маніфест метамодернізму, 2016). Цю працю можемо трактувати як спробу подолання антиномій модерну й постмодерну шляхом утвердження динамічної, процесуальної, коливальної логіки мислення та творення, що відповідає чуттєвості XXI ст.

Американський дослідник С. Абрамсон пропонує 10 базових принципів метамодернізму, наголошуючи, це метамодернізм – це і культурна парадигма, і культурна філософія, і структура почуттів, і система логіки. Метамодернізм є особливою лінзою для роздумів про себе, мову, культуру та значення. Хоча метамодернізм не є рухом чи маніфестом життя, індивідууми, групи і навіть соціальні та політичні структури можуть бути сформовані метамодерними принципами. Це не значить, що модернізм й постмодернізм повністю зникли як культурно дієві концепції. Йдеться лише про те, що, за поглядом метамодерністів, вони більше не визначають основний культурний наратив. Одні дослідники вважають, що метамодернізм став провідною тенденцією вже з середини 1970-х рр. як реакція на кризи попереднього десятиліття, інші ж пов'язують його становлення з 1980-ми рр. Серед принципів метамодернізму автор виділяє наступні (Abramson, 2015):

1. Метамодернізм як компроміс між модернізмом і постмодернізмом. Постмодернізм виник як реакція на модернізм, тому між ними існують протилежні принципи: модернізм визнавав можливість універсальної істини, тоді як постмодернізм проголошував її відносність і суб'єктивність. Метамодернізм пропонує синтез цих підходів, визнаючи, що модерністські та постмодерністські установки можуть співіснувати в межах однієї свідомості чи спільноти.

2. Діалог замість діалектики. На відміну від постмодернізму, що мислив у категоріях конфлікту протилежностей, метамодернізм орієнтується на діалог і пошук точок перетину між позиціями. Якщо постмодерна логіка передбачала боротьбу, у якій одна сторона має перемогти, то метамодерна передбачає співпрацю, де навіть суперечливі думки можуть стати основою для спільних дій. У метамодерному підході важливо не знищити опонента, а досягти практичного

результату, визнаючи часткову істинність кожної сторони.

3. Парадокс. Метамодернізм приймає парадоксальне: ідеї можуть бути «об'єктивно істинними для мене», навіть якщо не є універсально правдивими. Кожен реагує на власні «метанаративи», усвідомлюючи, що вони не поділяються іншими. Це дозволяє одночасно враховувати індивідуальні дії та їх розбіжність із поведінкою інших.

4. Суміщення. Метамодерн поєднує речі, що здаються несумісними, наприклад, щирість і іронію. У літературі «Нової щирості» автори виражають свої думки щиро, усвідомлюючи, наскільки це може здаватися абсурдним іншим, створюючи одночасно щирий і іронічний ефект.

5. Зникнення відстаней. Метамодерн поєднує відчуття близькості та віддаленості, характерні для цифрової епохи. Інтернет дозволяє швидко створювати зв'язки, але водночас ускладнює розрізнення власних переконань і чужих, змішуючи індивідуальне та соціальне сприйняття.

6. Багатогранність суб'єктивності. Метамодернізм визнає множинність суб'єктивностей: людина одночасно перебуває в різних ролях і може частково ділити їх із іншими, навіть якщо вони відрізняються за расою, статтю, вірою чи політичними поглядами. Це особливо проявляється в онлайн-просторах, де взаємодія з незнайомцями породжує тимчасове відчуття спільної суб'єктивності. 7. Співпраця. Метамодернізм заохочує не лише діалог, а й практичну співпрацю. Навіть при суттєвих розбіжностях люди чи групи можуть об'єднувати зусилля для досягнення спільних цілей, створюючи «альянси» на основі спільної вигоди чи цінностей.

8. Одночасність і генеративна неоднозначність. Метамодерна особистість перебуває в різних станах і позиціях одночасно, а не коливається між ними. Це породжує парадоксальність і відкритість до неоднозначності, спонукає до творчого сприйняття суперечливих реальностей, а також розширює сприйняття мистецтва й культурних форм, де межа між щирим і іронічним, реальним і уявним розмивається.

9. Оптимістична реакція на трагедію. Метамодернізм реагує на кризу творчо та оптимістично, навіть усвідомлюючи політичний, економічний і кліматичний хаос. Метамодерністи живуть у режимі «нібито», припускаючи, що позитивні зміни можливі, що дозволяє зберігати надію та відганяти відчай, навіть якщо реальність виглядає безпорадною.

10. Міждисциплінарність. Метамодернізм сприяє перегляду й переупорядкуванню традиційних структур (жанрів, дисциплін, інституцій) як реакції на їхню роль у кризах. Це не анархія, а свідомо спроба адаптувати структури для прогресивних змін і ефективної взаємодії між різними сферами.

На відміну від постмодернізму модернізм транслює набагато лояльніше ставлення до гендерно-рольової проблематики. Він сприяє створенню «нової школи думки» (Abramson, 2014). Ми вважаємо, що в контексті нашого дослідження доцільним буде спробувати проаналізувати феномен жінки метамодерну через призму принципів, описаних С. Абрамсоном, ця операційна процедура дозволяє розкрити складність, парадоксальність та

багатовимірність феномену жінки як культурного та соціального явища. Феномен жінки метамодерну можна розглядати в контексті інтеграції парадоксу, співпраці, багатогранної суб'єктності та здатності одночасно сприймати кризу і можливості, що її формує як активного, творчого та адаптивного учасника сучасної культури. Пропонуємо розглянути таблицю (див. Табл. 1)

Табл. 1.

Феномен жінки метамодерну через призму принципів С. Абрамсона

№	Принцип	Характеристика
1.	Метамодернізм як компроміс між модернізмом і постмодернізмом	Жінка метамодерну водночас усвідомлює універсальні й локальні істини, інтегруючи традиційні та суб'єктивні уявлення про себе, свій досвід і роль у суспільстві.
2.	Діалог замість діалектики	Вона здатна вести внутрішній та зовнішній діалог, приймаючи різні позиції і шукаючи точки перетину з іншими, без необхідності знищувати опонента.
3.	Парадокс	Феномен жінки метамодерну парадоксальний: її суб'єктивні істини «об'єктивно істинні для неї», хоча не збігаються з іншими, що дозволяє їй діяти автономно й водночас враховувати соціальні відмінності.
4.	Суміщення	Здатна поєднувати щирість і іронію, серйозність і гумор, справжні емоції та культурні коди, що відображає гнучкість і багатогранність сучасної жіночої ідентичності.
5.	Зникнення відстаней	Сприймає себе і суспільство як близькі й віддалені водночас, особливо у цифрових просторах, де кордони між особистим і соціальним стають розмитими.
6.	Багатогранність суб'єктивності	Одночасно перебуває в різних соціальних і культурних ролях, частково ділить їх із іншими, не обмежуючись стереотипами раси, статі чи переконань.
7.	Співпраця	Здатна об'єднуватися з іншими для досягнення спільних цілей, формуючи тимчасові альянси на основі цінностей чи практичної користі.
8.	Одночасність і генеративна неоднозначність	Одночасно перебуває в різних станах і ролях, що дозволяє сприймати суперечливі реальності, розширювати мистецькі та культурні практики, поєднуючи реальне й уявне.
9.	Оптимістична реакція на трагедію	Залишається оптимістичною, навіть усвідомлюючи хаос у світі, і діє «нібито» позитивні зміни можливі, що допомагає протистояти відчаю.
10.	Міждисциплінарність	Здатна переглядати й переупорядковувати традиційні структури (соціальні ролі, культурні й професійні норми), що сприяє прогресивним змінам і новим формам взаємодії.

У статті української дослідниці З. Атаманюк «Флуктуації свободи особистості в сучасному суспільстві» ключовим чинником соціокультурної взаємодії визначаються флуктуації, що проявляються через коливання, відхилення та тимчасові дисбаланси, здатні трансформувати систему. Авторка, аналізуючи різні підходи щодо дефініції поняття «флуктуація» узагальнює та експлікує флуктуацію як коливання соціокультурного середовища, викликане зовнішніми та внутрішніми, латентними її факторами, що є непередбачуваним і непрогнозованим за своєю суттю (Атаманюк, 2024, с. 17). І саме такі коливання можуть мати значний вплив на трансформацію системи і навіть можуть зумовити її еволюцію. Така логіка є надзвичайно близькою до опису суб'єктності сучасної людини у метамодерному дискурсі, яка постійно балансує та вибудовує власну ідентичність,

і такий баланс не є статичним, він динамічний та, фактично, є проявом флуктуаційності людського буття. Підкреслимо, що якщо у З. Атаманюк флуктуація виступає механізмом самоорганізації соціальних систем, то в контексті метамодерну вона може осмислюватися як внутрішній процес самоорганізації жіночої ідентичності, що постійно оновлюється у взаємодії з культурним середовищем. Жінка метамодерну теж перебуває у стані коливань між «свободою здійснення» та «свободою звільнення», між собою та спільнотою, власним індивідуальним вибором та соціальною участю. У статті науковиця підкреслює, що флуктуації можуть мати як нейтральне вираження, так і стати джерелом «нового стану», коли система, досягнувши порогу нестійкості, може змінювати власну структуру.

Цей підхід можемо безпосередньо застосувати

до процесу жіночої самореконструкції у умовах метамодерну, коли кожна криза, сумнів чи внутрішній розлад відкривають простір для нового усвідомлення самої себе. Фактично, метамодерна жінка, подібно до відкритої системи в синергетиці, отримує з середовища «свіжу енергію», яка може розхитувати систему та змінювати її початковий стан, будь то соціальний виклик, пандемія, війна, зміна зовнішніх орієнтирів чи якась інша подія, що може спонукати до внутрішньої перебудови. У такому випадку жінка не просто реагує на флуктуації, а перетворює їх у власну енергію зростання, використовуючи оту нестабільність як ресурс до еволюції. Безпосередній концептуальний зв'язок між синергетикою та метамодерном прослідковується в тому, що обидва підходи розглядають розвиток не лінійно, а внаслідок коливання між полюсами. Суб'єктивність жінки формується в результаті постійних коливань, і як у філософії метамодерну, так і в синергетичній моделі, стабільність не є метою, цінним постає процес динамічної рівноваги, балансу, в якому коливання народжують нову якість.

Окремі паралелі простежуємо у темі свободи. Як зазначає З. Атаманюк, в умовах пандемії та воєнних викликів суттєво порушені права особистості на свободу, а суспільство делегує здатність до самоорганізації державі (Атаманюк, 2024), що можемо тлумачити як зовнішню флуктуацію системи та зменшення ступеня індивідуальної автономії. Натомість для жінки метамодерну свобода майбутнього є свободою здійснення, а не звільнення, тобто мова йде про внутрішню, активну свободу дії, що не заперечується зовнішніми обмеженнями. Тим самим, підкреслимо, що жінка метамодерну долає соціальні флуктуації шляхом особистісної осциляції, перетворюючи кризу на простір самостворення.

Обидва концепти – осциляція (у метамодерні) та флуктуація (у синергетиці) апелюють до динаміки, коливання, переходу та саморегуляції системи, зокрема, контексту свідомості людини і культури. В умовах метамодерну феномен жінки можемо розглядати як суб'єктивний вияв флуктуацій свободи, які характеризують сучасну соціокультурну систему. Застосовуючи визначення флуктуацій за І. Пригожиным, як «випадкових відхилень параметрів стану системи від її середніх величин, які можуть зумовити еволюційні зміни самої системи», до якого апелює З. Атаманюк у монографії «Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства» (Атаманюк, 2020) в якості метафори до гендерної антропології метамодерну, можемо зробити висновок, що сучасна жінка постає саме такою флуктуацією системи культури, яка через власну активність і креативність спричиняє її трансформацію. Паралелі між поняттями

«флуктуація» та «осциляція» простежуються особливо чітко. У метамодерному досвіді жінка перебуває у постійному русі між полюсами індивідуальності та колективізму, раціональності та емоційності, самовираження та соціальною відповідальністю. І в цьому сенсі жінка метамодерну «флуктуацією свободи», бо її саморозгортання відбувається між трьома амплітудами, які визначає З. Атаманюк в контексті флуктуації свободи (Атаманюк, 2024, с. 21): між свободою та анархією (коли емансипаційний потенціал жіночості може виходити за межі усталених гендерних культурних кодів, але водночас не руйнує їх, а створює простір для нової етики саморегуляції); між свободою та страхом (перебуваючи в інформаційно відкритому світі, жінка метамодерну відчуває загострений екзистенційний страх перед втратою сенсу, безпеки, власних кордонів, і саме через цей страх зростає її потреба в осмисленій автономії); між свободою та необхідністю (перегукується з кантівським імперативом моральної дії, жінка метамодерну, усвідомлюючи власну свободу, одночасно інтегрує її з відповідальністю перед іншими. Шукаючи баланс між самореалізацією та етичною співучастю).

Висновки.

Отже, можемо описати феномен жінки доби метамодерну як синергетичну систему, що перебуває у стані флуктуації, де внутрішні суперечності не руйнують суб'єктність, а, навпаки, підтримують її розвиток. Жінка доби метамодерну через власний досвід переосмислює енергетику культури, наділяючи її новими смисловими векторами духовності, емоційної компетентності та автентичності. Жінка доби метамодерну вагається між аксіологічною моделлю (модернізм) і її запереченням (постмодернізм) і знаходить сенс свого існування в тому, щоб бути способом відновлення повноти реальності. Метамодернізм ніби перебуває її, – багатогранну, справжню, глибоку. Метамодерна жінка живе досягненнями, поєднуючи та доповнюючи духовне та матеріальне, метафізичне та екзистенціальне, раціональне та ірраціональне, езотеричне та екзотеричне, універсальне з конкретним, розуміючи абсурдність світу, власну нікчемність і проблеми навколо, але замість того, щоб бачити марність своїх можливостей, може діяти, тому що усвідомлює свою недосконалість і необхідність рухатися цим шляхом.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з подальшим аналізом онтологічних вимірів жіночої суб'єктності а контексті метамодерного світогляду, осмисленням нових форм жіночої ідентичності у цифровій культурі та розкриттям інтерсуб'єктивних аспектів жіночості як нової етики співбуття.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Атаманюк, З. М. (2020). *Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика».
- Атаманюк, З. М. (2024). Флуктуації свободи особистості в сучасному суспільстві. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*, 53, 17–23. <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.2>
- Борінштейн, Є. Р., & Городнюк, Л. С. (2024). Філософсько-антропологічний феномен Homo Digitalis як онтологічної системи «людина-гаджет». *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*, 33(1), 16–21.
- Борінштейн, Є. Р., Пальчинська, М. В., & Арапакі, М. В. (2024). Людина метамодерну: Соціокультурна трансформація & віртуалізація. *Перспективи: соціально-політичний журнал*, 1, 72–71.
- Дроздовський, В. І. (2018). Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Літературознавство*, 3–4(89–90), 58–71.
- Маніфест метамодернізму. (n.d.). Переклад Krolikowski Art. *The Syncretic Times*. <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/>
- Мірошниченко, В. С. (2017). Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція. *Культура України*, 55, 109–117.
- Abramson, S. (2014). Metamodernism: The basics. *HuffPost*. https://www.huffpost.com/entry/metamodernism-the-basics_b_5973184
- Abramson, S. (2015). Ten basic principles of metamodernism. *HuffPost*. https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202
- Dumitrescu, A. (2016). What is metamodernism and why bother? Meditations on metamodernism as a period term and as a mode. *Electronic Book Review*. <https://electronicbookreview.com/essay/what-is-metamodernism-and-why-bother-meditations-on-metamodernism-as-a-period-term-and-as-a-mode/>
- Freinacht, H. (2017). *The listening society: A metamodern guide to politics*. <https://www.amazon.com/Listening-Society-Metamodern-Politics-Guides/dp/8799973901>
- Husserl, E. (1983). *Ideas pertaining to a pure phenomenology and to a phenomenological philosophy. First Book* (F. Kersten, Trans.). Boston: The Hague. <https://www.finophd.eu/wp-content/uploads/2018/01/Husserl-Ideas-First-Book.pdf>
- Kersten, D., & Wilbers, U. (2018). Introduction: Metamodernism. *English Studies*.
- Okediji, M. (1999). In M. Harris (Ed.), *Transatlantic dialogue: Contemporary art in and out of Africa* (pp. 32–51). Ackland Art Museum, University of North Carolina.
- Petinova, O., & Tkachenko, E. (2022). Co-existing with the other in the aspect of the problem of fluctuations of personality in the society. *Studia Warmińskie*, 59, 97–110. <https://doi.org/10.31648/sw.8329>
- Rowson, R., & Layman, P. (2021). *Metamodernity: Dispatches from a time between worlds: Crisis and emergence in metamodernity*. Perspektywa.
- Shabanova, Y. O. (2020). Metamodernism man in the worldview dimension of new cultural paradigm. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 18, 121–131.
- Storm, J. A. J. (2021). *Metamodernism: The future of theory*. University of Chicago Press.
- Turner, L. (2011). Маніфест метамодернізму. Krolikowski Art. <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/>
- Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 5677. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>
- Zavarzadeh, M. (1975). The apocalyptic fact and the eclipse of fiction in recent American prose narratives. *Journal of American Studies*, 9(1), 69–83. <https://www.jstor.org/stable/27553153>

REFERENCES

- Abramson, S. (2014). Metamodernism: The basics. *HuffPost*. https://www.huffpost.com/entry/metamodernism-the-basics_b_5973184
- Abramson, S. (2015). Ten basic principles of metamodernism. *HuffPost*. https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202
- Atamaniuk, Z. M. (2024). Fluktuatsii svobody osobystosti v suchasnomu suspilstvi [Fluctuations of personal freedom in contemporary society]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Filosofska-politolohichni studii [Bulletin of Lviv University. Series: Philosophical and Political Studies]*, 53, 17–23. <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.2>
- Borinshtein, Ye. R., & Horodniuk, L. S. (2024). Filosofska-antropolohichniy fenomen Homo Digitalis yak ontolohichnoi systemy “liudyna-hadzheth” [Philosophical-anthropological phenomenon of Homo Digitalis as an ontological system “human-gadget”]. *Doslidzhennia z istorii i filosofii nauky i tekhniki [Research in History and Philosophy of Science and Technology]*, 33(1), 16–21.
- Borinshtein, Ye. R., Palchynska, M. V., & Arapaki, M. V. (2024). Liudyna metamodernu: Sotsiokulturna transformatsiia & virtualizatsiia [Metamodern human: Socio-cultural transformation & virtualization]. *Perspektyvy: sotsialno-politychnyi zhurnal [Perspectives: Socio-Political Journal]*, 1, 72–71.
- Drozдовський, V. I. (2018). Dyskusiinist metamodernizmu v aspekti teorii postpostmodernizmu [Discussion of metamodernism in the aspect of post-postmodern theory]. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Literaturaznavstvo [Scientific Notes of Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Literary Studies]*, 3–4(89–90), 58–71.
- Dumitrescu, A. (2016). What is metamodernism and why bother? Meditations on metamodernism as a period term and as a mode. *Electronic Book Review*. <https://electronicbookreview.com/essay/what-is-metamodernism-and-why-bother-meditations-on-metamodernism-as-a-period-term-and-as-a-mode/>

- Freinacht, H. (2017). *The listening society: A metamodern guide to politics*. <https://www.amazon.com/Listening-Society-Metamodern-Politics-Guides/dp/8799973901>
- Husserl, E. (1983). *Ideas pertaining to a pure phenomenology and to a phenomenological philosophy. First Book* (F. Kersten, Trans.). Boston: The Hague. <https://www.finophd.eu/wp-content/uploads/2018/01/Husserl-Ideas-First-Book.pdf>
- Kersten, D., & Wilbers, U. (2018). Introduction: Metamodernism. *English Studies*.
- Manifest metamodernizmu [Metamodernist manifesto]. (n.d.). Perekład Krolikowski Art [Translated by Krolikowski Art]. The Syncretic Times. <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/>
- Miroshnychenko, V. S. (2017). Metamodernizm, oscilatsiia, interpelatsiia [Metamodernism, oscillation, interpellation]. *Kultura Ukrainy* [Culture of Ukraine], 55, 109–117.
- Okediji, M. (1999). In M. Harris (Ed.), *Transatlantic dialogue: Contemporary art in and out of Africa* (pp. 32–51). Ackland Art Museum, University of North Carolina.
- Petinova, O., & Tkachenko, E. (2022). Co-existing with the other in the aspect of the problem of fluctuations of personality in the society. *Studia Warmińskie*, 59, 97–110. <https://doi.org/10.31648/sw.8329>
- Rowson, R., & Layman, P. (2021). *Metamodernity: Dispatches from a time between worlds: Crisis and emergence in metamodernity*. Perspektywa.
- Shabanova, Y. O. (2020). Metamodernism man in the worldview dimension of new cultural paradigm. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 18, 121–131.
- Storm, J. A. J. (2021). *Metamodernism: The future of theory*. University of Chicago Press.
- Turner, L. (2011). Manifest metamodernizmu [Metamodernist manifesto]. Perekład Krolikowski Art [Translated by Krolikowski Art]. The Syncretic Times. <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/>
- Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 5677. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>
- Zavarzadeh, M. (1975). The apocalyptic fact and the eclipse of fiction in recent American prose narratives. *Journal of American Studies*, 9 (1), 69–83. <https://www.jstor.org/stable/27553153>